

او آنا: ائتلاف در برابر انحصار خبری

دهمین مجمع عمومی سازمان خبرگزاری‌های آسیا - اقیانوس آرام تهران ۲۳-۲۱ مرداد ۷۶

سعید افسر

ویتنام، ژاپن، سریلانکا، کامبوج، نپال، لائوس، مغولستان، مالزی، هند، فیلیپین، ازبکستان، عربستان، عمان و سوریه بود.

این اجلاس به مدت پنج روز در مردادماه برگزار شد و اعضا در سه بخش مجمع عمومی، هیأت اجرایی و گروه کارشناسان فنی به بحث و بررسی درباره سایل و مشکلات مبادله خبری و راهکارهایی برای افزایش سرعت اطلاع‌رسانی بین اعضا پرداختند.

در این اجلاس حجت‌الاسلام والمسلمین آقای خاتمی رئیس‌جمهوری در نخستین دیدار عمومی پس از شروع دوران ریاست‌جمهوری خود حضور یافت و طی سخنانی گفت: کشورهای جنوب با ایجاد یک جریان سالم ارتباطی میان خود از یک سو و میان جنوب و شمال از سوی دیگر قادر خواهند بود احساس حقارت را از خود دور کنند و خود را باور داشته باشند. وی افزود: ذهن انسان مظلوم امروز در معرض توفانی از اخبار و اطلاعات

بین کشورهای عضو می‌باشد و به دلیل عضویت برخی از کشورهایی که دارای امکانات پیشرفته و جایگاه حرفه‌ای خبری بالا هستند (مانند ژاپن، کره جنوبی، روسیه، چین و ایران) به نظر می‌رسد که او آنا از نظر سطح کیفی در موقعیت مطلوبی قرار دارد که در صورت استفاده بهینه و تغییر در اساسنامه‌اش (از بین رفتن محدودیت‌های مبادله خبری و اطلاعات) می‌تواند یک قطب خبری در جهان باشد.

دهمین مجمع عمومی او آنا - تهران

در ادامه سلسله نشست‌های مجمع عمومی سازمان خبرگزاری‌های آسیا - اقیانوس آرام (او آنا) امسال خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران میزبان رئیس‌ان و مدیران ۴۰ خبرگزاری از کشورهای ایران، افغانستان، اندونزی، بنگلادش، پاکستان، ترکیه، تایلند، استرالیا، روسیه، چین، کره جنوبی، کره شمالی، قزاقستان، قرقیزستان،

یکی از اقداماتی که کشورهای در حال توسعه برای مقابله با جریان یک سویه اطلاعات و شکن انحصار اطلاعات انجام داده‌اند تشکیل سازمان خبرگزاری‌های آسیا - اقیانوس آرام (او آنا) است. این سازمان در سال ۱۹۶۱ با حمایت یونسکو موجودیت یافت اما فعالیت جدی این سازمان با شکل‌گیری شبکه خبری در سال ۱۹۸۲ افزایش چشمگیری یافت و تعداد اعضای آن به تدریج به ۲۶ کشور با سه عضو ناظر رسید.

نکته قابل ذکر در مورد او آنا این است که فعالیت اعضای آن کاملاً فنی و حرفه‌ای است و هرگونه فعالیت سیاسی با جبهه‌گیری اعضا و به‌ویژه رئیس و دبیرکل وقت روبرو می‌شود. به عبارت دیگر صرف‌نظر از گرایش‌های سیاسی، هدف از تشکیل او آنا، مبادله اطلاعات اقتصادی و مالی (صنعتی، بازرگانی، تجاری...)

پیشبرد وسیع‌تر و بهتر بخش متوازن اطلاعات و اخبار بدون وجود مانعی در راه آزادی بیان و تقویت توانایی‌های ارتباطی در کشورهای در حال توسعه به منظور افزایش مشارکت آنان در روند ارتباطات شود.

بنیانگذاران یونسکو همچنین اعلام کرده‌اند که این سازمان باید در پیشبرد آگاهی و دانش و درک متقابل ملل از تمامی ابزارهای ارتباطی استفاده کنند. بر مبنای این تعهدات است که من در ده‌های خود را به دهمین اجلاس مجمع عمومی سازمان خبرگزاری‌های آسیا - اقیانوس آرام (اوانا) می‌فرستم.

یونسکو نقش مهمی که خبرگزاری‌ها و روش‌هایی را که آنان می‌توانند در فائق آمدن بر موانع موجود در راه آزادی بیان ایفا نمایند درک می‌کند. پیشرفت در فن‌آوری ارتباطات فرصت‌هایی را برای توزیع به موقع اخبار و افزایش جریان آزاد اطلاعات از طریق ارائه دیدگاه‌ها و نظرات مختلف بوجود آورده است. چنین تبادل کثرت‌گرایانه‌ای در سطوح بین‌المللی و منطقه‌ای و ملی روندهای مردم سالارانه در همه جا به ایجاد یک فرهنگ گفت‌وگو در میان ملل کمک خواهد کرد. بگذارید که با یکدیگر کار و همکاری کنیم تا از این طریق جوامع بتوانند نظرات خود را به گوش یکدیگر برسانند و سخنان آنان در دهکده جهانی شنیده شود.

سخنان دکتر حبیبی معاون اول رئیس‌جمهور

دکتر حسن حبیبی معاون اول رئیس‌جمهور در مراسم افتتاحیه این اجلاس، نظام اطلاع‌رسانی را یکی از کارآمدترین ابزارهای توسعه پایدار ذکر کرد و اذعان داشت که این نظام در انحصار کشورهای توسعه یافته است که تلاش می‌کنند دیدگاه‌های فرهنگی، اقتصادی و سیاسی خود را به ملل جهان تحمیل کنند و ارزش‌ها و اعتقادات و ساختار اجتماعی خود را به عنوان حقیقت‌های منحصربه‌فرد در میان ملت‌های صاحب تاریخ و تاریخ ساز جهان رواج دهند.

وی در بخش دیگری از سخنانش گفت: در جهان کنونی بسیاری از رسانه‌ها حتی به ملت‌های خود ستم روا می‌دارند و آنها را از

گزارش‌هایی است که نه تنها امکان تفکر را از انسان می‌گیرد بلکه بحران اجتماعی، بشری و فلسفی بزرگی ایجاد می‌کند.

وی از اعضا خواست که برای این مشکل بزرگ فلسفی، جامعه‌شناختی و روانشناختی چاره‌اندیشی کنند. وی در بخش دیگری از سخنانش گفت: فن‌آوری و امکانات رایانه‌ای در اختیار کشورهای است که از لحاظ اقتصادی و سیاسی نیرومند هستند و منافع سیاسی، اقتصادی و ایدئولوژیکی آنان با منافع سایر کشورها به‌ویژه کشورهای در حال توسعه مغایر است.

رئیس‌جمهوری همفکری میان متفکران، اندیشمندان، فیلسوفان و جامعه‌شناسان در کشورهای جنوب را حائز اهمیت ذکر کرد و افزود: ما به عنوان کشورهای جنوب و به‌طور خاص آسیا - اقیانوس آرام باید با همفکری یکدیگر و با تکیه بر موارد مشترک، جریان سالم تبادل اطلاعات و اخبار را ایجاد کنیم و سطح علمی و فن‌آوری خود را افزایش دهیم. وی بزرگترین سرمایه انسان را خرد آدمی دانست و گفت: رشد خرد و عقل انسان مستلزم آن است که امکان پرسش برای انسانها ایجاد شود و زمینه بحث و گفت‌وگو و نقادی برای انسان فراهم باشد و باید تلاش کنیم تا در جوامع خود - به ویژه در میان جوانان - پرورشگری و نقد و انتقاد را به صورت یک جریان اصلی و مستمر درآوریم. در این صورت جامعه هویت واقعی خود را برای ایستادگی در برابر قدرت‌های دیگر پیدا خواهد کرد.

سخنان ریاست جمهوری برای بسیاری از میهمانان جذاب و گیرا بود و مهمترین دلیل چنین برداشتی، تلاش آنان برای ارسال این خبر برای خبرگزاری‌های عضو اوانا بود.

پیام دبیرکل یونسکو به اجلاس

فدریکو مایور دبیرکل یونسکو در پیام کوتاهی به این اجلاس از جریان آزاد اطلاعات حمایت کرد و گفت: یونسکو ۵۰ سال پیش برای کمک به صلح و امنیت و همکاری میان ملل از راه آموزش و فرهنگ بوجود آمد و براماس اساسنامه این سازمان از آن خواسته شده است که جریان آزاد اخبار و اطلاعات دیداری و نوشتاری را در سطوح ملی و بین‌المللی تشویق و ترغیب کند تا موجب

■ رئیس‌جمهوری: ذهن انسان مظلوم امروز در معرض توفانی از اخبار و اطلاعات و گزارش‌هایی است که امکان تفکر را از او می‌گیرد.

■ فدریکو مایور دبیرکل یونسکو: این سازمان باید در پیشبرد آگاهی و دانش و درک متقابل ملل از تمامی ابزار ارتباطی استفاده کند.

حقیقت‌های موجود در جهان آگاه نمی‌کنند و اطلاعات یک سوید و یک‌بعدی را به آنها عرضه می‌نمایند و در بمباران تبلیغاتی و خبررسانی خود حقایق فرهنگ و تمدن کهن ما را تحریف می‌کنند.

دکتر حسن حبیبی تأکید کرد که مهمترین هدف نظام اطلاع‌رسانی باید روشن ساختن ذهن ملت‌ها باشد. او گفت: عنصر اطلاع‌رسانی عمده‌ترین رکن تمامی تحلیل‌ها و قضاوت‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و حتی فرهنگی است، در نتیجه سلب حق استفاده از اطلاعات صحیح و به موقع و یا ارائه اطلاعات غیرواقعی و نامتوازن چیزی جز نقض حقوق انسانی و حقوق بشر در زمینه داشتن آگاهی‌های درست نیست.

معاون اول رئیس‌جمهور همکاری‌های اطلاعاتی را از راهکارهای استراتژیک برای تسریع روند توسعه دانست و نتیجه این همکاری را چنین ذکر کرد: از جمله مزایای این‌گونه تعاملات تبدیل سطح اقدامات «کشوری» به اقدامات «منطقه‌ای» است. مزیت دیگر تعامل اقدامات «جمعی» در زمینه اطلاع‌رسانی پیروی از هدف‌های معین و روش‌های منطقی در جهت همکاری‌های منطقه‌ای است.

مدیرعامل خبرگزاری جمهوری اسلامی فریدون وردی‌نژاد مدیرعامل خبرگزاری جمهوری اسلامی نیز پس از بررسی تحولات جهانی و ارائه شمایی از جهان امروز گفت: اگر چه مشکلاتی بر سر راه «اوانا» به منظور استقرار یک نظام کارآمد پردازش اخبار وجود دارد ولی اوانا در طی دوران تکامل خود مقصم بوده است تا نقش خود را در پوشش خبری تحولات آسیا از دید ملت‌های آسیایی ایفا کند.

یک نظر اجمالی بر موضوع اجلاس‌های اخیر اوانا مشخص می‌سازد که اوانا به درستی به مایل پرداخته است مجمع عمومی پکن. توجه خود را معطوف به تهیه خبرهای اقتصادی کرد و متعاقباً نشست‌های هیأت اجرایی سنول و کوالالامپور نیز دو موضوع آموزش کارکنان و افزایش عواید را به بحث گذاشت و اکنون مجمع عمومی تهران بدین منظور آغاز شد تا با توجه به شرایط موجود، ارتقای وجهه و موجودیت اوانا را به بحث و گفت‌وگو بگذارد. در شرایط فعلی مرزهای رسانه‌ای در هم ادغام و ترکیب شده

است و چنانچه نقل است ظهور رسانه‌های الکترونیکی نیز آینده این خبرگزاری‌ها را در خطر انداخته است. اکنون در مقابل اوانا دسته‌ای از تقاضاها وجود دارد که از جانب مشتریان جدید غیررسانه‌ای چون بانک‌ها، مؤسسات ملی و بازارهای بورس و اوراق بهادار مطرح است. از دیگر جنبه‌های شرایط جدید ورود بزرگراه‌های اطلاعاتی مانند اینترنت و بانک‌های اطلاع‌رسانی رایانه‌ای است وی در پایان اظهار امیدواری کرد که این اجلاس پاسخگوی این نیازها باشد.

گزارش و مصوبات

در این اجلاس نماینده خبرگزاری عمان از طرف خبرگزاری‌های کشورهای عرب سخنانی در مجمع عمومی ایراد کرد، وی همکاری فردی و جمعی اعضای اوانا را بسیار مهم ذکر کرد و گفت: باید تلاش‌هایی برای افزایش جریان مبادله اطلاعات و مبادله بولتن‌های خبری انجام شود و برای تحقق چنین امری نیاز به راه‌اندازی پست الکترونیکی داریم که از این طریق اطلاعات راحت‌تر و ارزان‌تر بین اعضا مبادله می‌شود و خبرهای کشورهای عضو فقط از طریق شبکه خبری اوانا دریافت شود تا از تحریف اخبار جلوگیری شود.

نماینده خبرگزاری عمان پیشنهاد کرد که اخبار مربوط به محیط زیست، سنت‌ها، گردشگری و سایر موضوعات غیرسیاسی نیز با یکدیگر مبادله شود.

همچنین سایر اعضا پیشنهاد کردند که عکس‌های خبری نیز بین اعضا مبادله شود و فن‌آوری‌های اوانا مطابق با شرایط جهانی متحول و هماهنگ شود.

در مجموع قرار بر این شد که سمینارهای حرفه‌ای و کارگاهی برای آموزش خبرنگاران و دبیران و مدیران و بازاریابی خبری برگزار شود. اوانا از سه معاون به چهار معاون تغییر اساسنامه دهد، مجمع عمومی سال ۲۰۰۰ در مسکو باشد. مدیرعامل خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران برای سال آینده به عنوان رئیس اوانا انتخاب شد، خبرگزاری‌های اکسنا و پرول با اوانا ادغام شوند، حق عضویت اعضا از ۵۰۰ دلار به هزار دلار افزایش یابد. ایجاد یک شبکه ارتباطی بین اعضا بر مبنای اینترنت و Email اخبار و اطلاعات به سرعت مبادله شوند.

در حاشیه

در مجموع به نظر می‌رسد که با تشکیل نشست‌های مستمر در کشورهای عضو اوانا و اتحاد خبرگزاری‌های منطقه با یکدیگر، همچنان حلقه مفقوده‌ای در بین کشورهای عضو وجود دارد که صاحب‌نظران و کارشناسان را نسبت به عملکرد واقعی این سازمان‌ها امیدوار نمی‌کند و همچنان افراد با تردید به کاربردی بودن چنین ائتلاف‌هایی برای مقابله با جریان یک سوید اطلاعات می‌نگرند و آن حلقه مفقوده بی‌اعتمادی و بی‌اعتقادی کشورهای عضو به نقش یکدیگر و تشتت فکری و عدم برداشت یکسان از میزان ضرر و زیان ناشی از جریان انحصاری اطلاعات است. این ناهمگونی باعث شده است که این ائتلاف‌ها شکننده به نظر برسند و نمونه آن گزینش اطلاعات خاص بین کشورهای اوانا است که اعضا حاضر نیستند جز مسایل اقتصادی، با یکدیگر به تبادل اطلاعات بپردازند و به محض ورود به خبرهای سیاسی باب هرگونه گفت‌وگو و مذاکره‌ای بسته می‌شود. در حالی که حجم اطلاعاتی که در دنیای امروز به افراد سرازیر می‌شود همه آنها اقتصادی نیست و بیشتر اطلاعات فرهنگی، اجتماعی و سیاسی است و متأسفانه ائتلاف‌های خبری فقط در بخشی از این جریان به مقابله برخاسته‌اند، بخشی که به هیچ‌وجه نمی‌تواند گویای واقعیت خبری و اطلاعات دنیای امروز باشد. به عبارت دیگر اگر هدف اصلی شبکه‌های بزرگ خبری که با کارتل‌ها و تراست‌های اقتصادی ادغام شده‌اند ترویج «فرهنگ خرید» یا هر دلیلی دیگر باشد، این ائتلاف‌ها در انعکاس اطلاعات و توانایی‌های اقتصادی و مالی خود تا چه حد می‌توانند با این جریان مقابله کنند؟

بسنابراین به نظر می‌رسد که چنین ائتلاف‌هایی در صورتی می‌توانند نتیجه مطلوبی در پی داشته باشند که کشورهای عضو به‌دور از هرگونه هراسی با یکدیگر به تبادل اطلاعات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بپردازند و اجازه ندهند که غول‌های بزرگ خبری و اقتصادی به هرآنچه می‌خواهند دست یابند و گرنه تا زمانی که این ائتلاف‌ها بر پایه‌های سست و لرزان ساقه‌های اقتصاد استوار باشد باید دست‌اویز و مصرف‌کننده کپسول‌های خبری و اطلاعاتی آنان باشیم. □